

ที่ กษ 1205/ว 527

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

11 กรกฎาคม 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน
เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

อ้างถึง หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 263 ลงวันที่ 7 เมษายน 2543
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/2183 ลงวันที่
30 มีนาคม 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาในกรณีที่ ส.ป.ก. พิจารณาไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ความโดยละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติของ ส.ป.ก. ในการพิจารณาในกรณีที่ ส.ป.ก. พิจารณาไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป มีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากขั้นตอนในการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว ยังไม่ชัดเจนและในบางขั้นตอนไม่สอดคล้องกับระเบียบและวิธีปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สมควรปรับปรุงแก้ไขแนวทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น ส.ป.ก. จึงยกเลิกหนังสือ ส.ป.ก. ที่ กษ 1205/ว 263 ลงวันที่ 7 เมษายน 2543 เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ร่วมกันในที่ดินแล้ว แยกเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีนี้ 1. การพิจารณานำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่ดินนั้นแล้ว มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

ในกรณีนี้ ส.ป.ก. จะพิจารณาในที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นหลักเท่านั้น โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

การดำเนินการของ ส.ป.ก. จังหวัด (ในกรณีนี้ 1.)

1. สอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริง

1.1 ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงดังกล่าว สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ผู้ใดประกาศสงวนหวงห้าม อาศัยบทกฎหมายใด เดิมใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างไร และพลเมืองเล็กใช้เมื่อใด เพราะเหตุใด

1.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพของที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง หนอง บึง ถนน ทางเดิน ฯลฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในลักษณะอย่างไร เช่น ขึ้นเนินโดยการถม หรือโดยธรรมชาติ

1.3 มติของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของอำเภอ และจังหวัด จะต้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และให้นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

2. ตรวจสอบความเหมาะสมในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์ของ ส.ป.ก. ดังนี้

2.1 ขนาดที่ดิน ประเภทที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ

2.2 สภาพการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน และการถือครอง

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม รวมถึงสภาพพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

2.4 ความเหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรมหรือด้านอื่น ๆ ตามที่ คปก. เห็นสมควร

3. รวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

3.1 หลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น เช่น ประกาศหวงห้าม ทะเบียนที่ดินที่สงวนหวงห้าม หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ฯลฯ

3.2 แผนที่แสดงเขตที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พร้อมแสดงขอบเขตที่ดินว่าส่วนใดทำประโยชน์อะไรบ้าง และแสดงขอบเขตส่วนที่จะถอนสภาพทั้งแปลง หรือบางส่วนให้ชัดเจน และที่ดินข้างเคียงตามหลักฐานแผนที่ โดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมแก่การพิจารณา พร้อมทั้งแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1/50,000 แสดงจุดที่ตั้งของที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ว่าอยู่บริเวณใดของเขตปฏิรูปที่ดิน

3.3 หลักฐานเกี่ยวกับการพิสูจน์การเลิกใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เช่น มติของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล บันทึกการสอบสวนของอำเภอ ความเห็นของอำเภอ และจังหวัด ฯลฯ

4. เมื่อดำเนินการตามข้อ 1-3 แล้ว หาก ส.ป.ก.จังหวัด เห็นว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ดังกล่าว มีความเหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) พิจารณาให้ความเห็นชอบว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พลเมืองได้เลิกใช้ร่วมกันแล้ว และเห็นชอบให้นำมาปฏิรูปที่ดิน

5. จัดส่งรายละเอียด ข้อ 1-4 พร้อมรูปถ่ายของแปลงที่ดิน ให้ ส.ป.ก. เพื่อพิจารณา

กรณีที่ 2. การพิจารณาในกรณีเมื่อมีส่วนราชการ มาขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่ดินนั้นแล้ว

ในกรณีนี้ ส.ป.ก. จะพิจารณาเฉพาะเมื่อมีส่วนราชการ มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในราชการเท่านั้น โดยส่วนราชการที่ขอใช้ต้องเป็นทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดินและได้ยื่นคำขอใช้ที่ดินต่อกรมที่ดิน หรือจังหวัดที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

การดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัด (ในกรณีที่ 2)

ก. เมื่อมีทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ในเขตปฏิรูปที่ดินให้ ส.ป.ก.จังหวัดตรวจสอบว่า ทบวงการเมืองได้ดำเนินการยื่นคำขอใช้ที่ดินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ดังกล่าวข้างต้นแล้วหรือไม่ หากผู้ขอใช้ยังมิได้ดำเนินการให้ถูกต้อง ให้ ส.ป.ก.จังหวัดแจ้งให้ผู้ขอใช้ดำเนินการขอใช้ที่ดิน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามระเบียบฯ ดังกล่าวให้เรียบร้อยก่อน

ข. ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ประสานงานกับสำนักงานที่ดินจังหวัด และทบวงการเมืองผู้ขอใช้ที่ดินว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงที่มีการขอใช้ได้มีการพิสูจน์ว่าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วหรือไม่ โดยให้ ส.ป.ก.จังหวัดพิจารณาจากเอกสารหลักฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) มติขององค์การบริหารส่วนตำบล เห็นชอบให้ถอนสภาพที่ดินจากการเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เนื่องจากพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และเห็นชอบให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินได้ โดยมีการระบุจำนวนเนื้อที่ที่ถอนสภาพ และเนื้อที่ที่ให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ด้วย

(2) ความเห็นของอำเภอ และความเห็นของจังหวัด ในเรื่องการถอนสภาพที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงที่มีการขอใช้

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะต้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว หากปรากฏว่าที่ดินที่ทบวงการเมืองขอใช้ดังกล่าวยังมิได้มีการพิสูจน์ว่าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ตามขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ให้ ส.ป.ก.จังหวัด แจ้งสำนักงานที่ดินจังหวัด และ/หรือ ทบวงการเมืองผู้ขอใช้ให้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นก่อน และให้แจ้งแนวทางปฏิบัติของ ส.ป.ก. ให้สำนักงานที่ดินจังหวัด ได้ทราบด้วยว่า ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน หากยังมิได้มีการพิสูจน์ว่า พลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ส.ป.ก.ไม่มีอำนาจที่จะแจ้ง

ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป จนกว่าที่ดินแปลงนั้นจะได้มีการพิสูจน์การเลิกใช้ที่ดินร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติในเรื่องนี้ ส.ป.ก.ได้มีหนังสือแจ้งให้กรมที่ดินได้ทราบแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือ ส.ป.ก.ที่ กษ 1205/2183 ลงวันที่ 30 มีนาคม 2544 ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ค. เมื่อที่ดินแปลงที่ขอใช้ได้มีการพิสูจน์ว่าพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันตามขั้นตอนในข้อ ข. แล้ว ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ตรวจสอบสภาพที่ดินว่ามีความเหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดินหรือไม่ ที่ดินตั้งอยู่ในเขตดำเนินการ หรือนอกเขตดำเนินการของ ส.ป.ก. รวมทั้งให้รายงานสภาพที่ดินในปัจจุบันด้วยว่ามีการถือครอง และมีการทำประโยชน์ในที่ดินอย่างไรบ้าง หากมีการก่อสร้างแล้ว ให้รายงานรายละเอียดการใช้พื้นที่มีอย่างไรบ้าง และรวบรวมเอกสารหลักฐานเช่นเดียวกับแนวทางการดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัด ในกรณีที่ 1. (ข้อ 3)

ง. เมื่อดำเนินการตามข้อ ก-ค แล้ว หาก ส.ป.ก.จังหวัดเห็นว่าที่ดินที่ทบวงการเมืองมาขอใช้ มีสภาพไม่เหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอ คปจ. พิจารณาให้ความเห็นชอบว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พลเมืองได้เลิกใช้ร่วมกันแล้ว และเห็นชอบว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป เฉพาะในส่วนที่ทบวงการเมืองขอใช้ประโยชน์ตามข้อ ก. โดยในการนำเสนอ คปจ. เพื่อขอความเห็นชอบนั้น ส.ป.ก. จังหวัด จะต้องระบุขอบเขตที่ดิน และจำนวนเนื้อที่ที่ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปให้ชัดเจน ตามหลักฐานแผนที่ของกรมที่ดิน

จ. จัดส่งรายละเอียด ข้อ ก-ง พร้อมรูปถ่ายของแปลงที่ดิน ให้ ส.ป.ก. เพื่อพิจารณา

การพิจารณาของ ส.ป.ก.

1. พิจารณาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ได้รับจากจังหวัด หากได้ความว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้วจะนำรายละเอียดพร้อมความเห็นเสนอ คปก. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

2. เมื่อ คปก. พิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เหมาะสมต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปก. จะพิจารณาอนุมัติให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป

3. ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ คปก. อนุมัติให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้วตามข้อ 2. ในกรณีมีทบวงการเมืองมาขอใช้ประโยชน์ในที่ดิน ให้ทบวงการเมืองที่ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นมายื่นคำขอใช้ประโยชน์ในที่ดินกับ ส.ป.ก. ตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการ ส.ป.ก. พิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536

4. การพิจารณาว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดพลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว แต่ไม่เหมาะสมต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปก. จะเป็นผู้พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป ทั้งนี้ในการไม่ประสงค์นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินนั้น ส.ป.ก. มีเงื่อนไขเพื่อให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ในราชการเท่านั้น โดย ส.ป.ก. จะพิจารณาดำเนินการดังนี้

4.1 กรณีทบวงการเมือง ใช้ประโยชน์ทั้งแปลง ส.ป.ก. จะพิจารณานำเสนอ คปก.
ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินทั้งแปลง

4.2 กรณีทบวงการเมือง ใช้ประโยชน์บางส่วน ส.ป.ก. จะพิจารณานำเสนอ คปก.
ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดิน เฉพาะส่วนที่ใช้ประโยชน์เท่านั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ไพศาล กุวลัยรัตน์

(นายไพศาล กุวลัยรัตน์)

เลขาธิการ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-2904

โทรสาร 0-2281-2940

(สำเนา)

ที่ กษ 1205/ว 263

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

7 เมษายน 2543

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

- อ้างถึง 1. มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541
 2. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 728 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2541
 3. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 623 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2542

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ได้กำหนดแนวทางในการที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จะนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ตามมาตรา 26(1) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 และตามหนังสือที่อ้างถึง 2 ส.ป.ก. ได้วางแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ในการพิจารณาข้อเท็จจริงว่าพลเมืองได้เลิกใช้ร่วมกันในที่ดินหรือไม่ และตามหนังสือที่อ้างถึง 3 ส.ป.ก. ได้ชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน โดยหนังสือดังกล่าว ส.ป.ก.ได้แจ้งให้ ส.ป.ก.จังหวัด ทราบว่าในการนำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปนั้น ส.ป.ก. จะได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการให้ ส.ป.ก.จังหวัด ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาไม่ประสงค์จะนำที่ดินมาปฏิรูปที่ดินต่อไป ความโดยละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เนื่องจากแนวทางปฏิบัติของ ส.ป.ก. เกี่ยวกับการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และการพิจารณาในกรณี ที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ถูกถอนสภาพมาปฏิรูปที่ดินตลอดไป ตามหนังสือที่อ้างถึง 2 และ 3 ดังกล่าวข้างต้น มีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากขั้นตอนในการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับระเบียบและวิธีปฏิบัติของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ส.ป.ก. จึงยกเลิกหนังสือ ส.ป.ก. ที่ กษ 1205/ว 728 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2541 เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินในเขตปฏิรูปที่ดิน และหนังสือ ส.ป.ก. ที่ กษ 1205/ว 623 ลงวันที่ 17 สิงหาคม 2542 เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน และกำหนดแนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการ

ปฏิรูปที่ดิน และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณา ในกรณีที่ ส.ป.ก. พิจารณาไม่ประสงค์จะนำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์มาปฏิรูปที่ดินต่อไป เพื่อให้เป็นไปตามมติ คปก. ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. การพิจารณานำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน ในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่ดินนั้นแล้ว มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. จะพิจารณาในที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นหลักเท่านั้น โดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

การดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัด (ในกรณีข้อ 1)

1. สอบสวนให้ได้ข้อเท็จจริง

1.1 ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงดังกล่าว สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ผู้ใดประกาศสงวนหวงห้าม อาศัยบทกฎหมายใด เดิมใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างไร และพลเมืองเล็กใช้เมื่อใด เพราะเหตุใด

1.2 การเปลี่ยนแปลงสภาพของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง หนอง บึง ถนน ทางเดิน ฯลฯ ได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในลักษณะอย่างไร เช่น ดินเขินโดยการถม หรือโดยธรรมชาติ

1.3 มติของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของอำเภอ และจังหวัด จะต้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และให้นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และให้ ส.ป.ก.จังหวัด นำเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) มีมติเห็นชอบให้นำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ มาปฏิรูปที่ดินด้วย

2. ตรวจสอบความเหมาะสมในการนำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์ของ ส.ป.ก. ดังนี้

2.1 ขนาดที่ดิน ประเภทที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ

2.2 สภาพการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน และการถือครอง

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม รวมถึงสภาพพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

2.4 ความเหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรม หรือด้านอื่นๆ ตามที่ คปก.เห็นสมควร

3. รวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

3.1 หลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น เช่น ประกาศหวงห้าม ทะเบียนที่ดินที่สงวนหวงห้าม หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ฯลฯ

3.2 แผนที่แสดงเขตที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ พร้อมแสดงขอบเขตที่ดินว่าส่วนใดทำประโยชน์อะไรบ้าง และแสดงขอบเขตส่วนที่จะถอนสภาพทั้งแปลง หรือบางส่วนให้ชัดเจน และที่ดินข้างเคียงตามหลักฐานแผนที่ โดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมแก่การพิจารณา พร้อมทั้งแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1/50,000 แสดงจุดที่ตั้งของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ ว่าอยู่บริเวณใดของเขตปฏิรูปที่ดิน

3.3 หลักฐานเกี่ยวกับการเลิกใช้ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ เช่น มติของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล บันทึกการสอบสวนของอำเภอ ฯลฯ รวมทั้งมติ คปจ. ตาม 1.3

4. จัดส่งรายละเอียด 1-3 ให้ ส.ป.ก. เพื่อพิจารณา

ข้อ 2. ในกรณีที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย หรือไม่เหมาะสมกับการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินต่อไป

ส.ป.ก. จะพิจารณาเฉพาะกรณีเมื่อมีส่วนราชการ มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในราชการ โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

ส่วนราชการที่ขอใช้ ต้องเป็นทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดิน และได้ยื่นคำขอใช้ที่ดิน ต่อกรมที่ดิน หรือจังหวัดที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ และได้รับการพิจารณาอนุมัติในหลักการให้ใช้ที่ดินตามข้อ 9 ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 ไว้แล้ว

การดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัด (ในกรณีข้อ 2)

ก. เมื่อมีทบวงการเมืองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ตรวจสอบว่า ทบวงการเมืองฯ ที่ขอใช้ที่ดินดังกล่าว ได้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐเพื่อประโยชน์ในราชการ ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 และได้รับการพิจารณาอนุมัติในหลักการให้ใช้ที่ดินตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยฯ ข้อ 9 แล้ว หรือไม่ หากทบวงการเมืองฯ ที่ขอใช้ยังมีได้ดำเนินการให้ถูกต้อง ให้ ส.ป.ก.จังหวัด แจ้งให้ทบวงการเมืองฯ ที่ขอใช้ ดำเนินการให้เรียบร้อยก่อน

ข. เมื่อทบวงการเมืองฯ ที่ขอใช้ที่ดิน ได้ดำเนินการตามข้อ ก. แล้ว ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการ ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และมีความเหมาะสมต่อการนำมาปฏิรูปที่ดินหรือไม่ พร้อมรวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบพิจารณาตามแนวทางการดำเนินการของ ส.ป.ก.จังหวัด (ในกรณีข้อ 1) ดังกล่าวข้างต้น

ค. ให้ ส.ป.ก.จังหวัด รายงานด้วยว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่มีทบวงการเมืองฯ มาขอใช้นั้น ปัจจุบันได้มีการก่อสร้างแล้วหรือไม่ หากมีการก่อสร้างแล้ว ให้แจ้งรายละเอียดด้วยว่า ก่อสร้างมาตั้งแต่เมื่อใด แล้วเสร็จเมื่อใด รายละเอียดการใช้พื้นที่มีอย่างไรบ้าง

ง. เมื่อดำเนินการตาม ข้อ ก.-ค. แล้ว ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาให้ความเห็นชอบว่าไม่ประสงค์ จะนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อให้ทบวงการเมืองฯ ที่ขอใช้ประโยชน์ตามข้อ ก. ใช้ประโยชน์ในราชการเท่านั้น

จ. จัดส่งรายละเอียด ข้อ ก.-ง. ให้ ส.ป.ก. เพื่อพิจารณา

การพิจารณาของ ส.ป.ก.

1. พิจารณาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ได้รับจากจังหวัด หากได้ความว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว จะนำรายละเอียดพร้อมความเห็นเสนอ คปก. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

2. เมื่อ คปก. พิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เหมาะสมต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปก. จะพิจารณาอนุมัติให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป

3. ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ คปก. อนุมัติให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้วตามข้อ 3. ในกรณีที่ทบวงการเมืองฯ มาขอใช้ประโยชน์ในที่ดิน ให้ทบวงการเมืองฯ ที่ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นมายื่น คำขอใช้ประโยชน์ในที่ดินกับ ส.ป.ก. ตามระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการ ส.ป.ก. พิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่น ๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536

4. การพิจารณาว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดพลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว แต่ไม่เหมาะสม ต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปก. จะเป็นผู้พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป

ทั้งนี้ในการไม่ประสงค์นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน นั้น ส.ป.ก. มีเงื่อนไขเพื่อให้ทบวงการเมืองฯ ใช้ประโยชน์ในราชการเท่านั้น โดย ส.ป.ก. จะพิจารณาดำเนินการดังนี้

4.1 กรณีทบวงการเมืองฯ ใช้ประโยชน์ทั้งแปลง ส.ป.ก. จะพิจารณานำเสนอ คปก. ไม่ประสงค์นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินทั้งแปลง

4.2 กรณีทบวงการเมืองฯ ใช้ประโยชน์บางส่วน ส.ป.ก. จะพิจารณานำเสนอ คปก. ไม่ประสงค์นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เฉพาะส่วนที่ใช้ประโยชน์เท่านั้น

5. การถอนสภาพที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ให้มีผลเป็นการถอนสภาพ ตั้งแต่วันที่สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล มีมติว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

อุดร ขจรเวหาศน์

(นายอุดร ขจรเวหาศน์)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-2904

โทรสาร 0-2281-2940

(สำเนา)

มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 2/2541

วันศุกร์ที่ 22 พฤษภาคม 2541

เรื่องที่ 3.1 การนำที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

เรื่องเดิม

1) มติคณะกรรมการครั้งที่ 4/2534 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองและกรมที่ดิน พิจารณาวางแนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณประโยชน์มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และมติคณะกรรมการครั้งที่ 5/2534 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2534 ให้กระทรวงมหาดไทย กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการพิจารณยกเลิกที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ

2) ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติ ตามหนังสือ ที่ มท 0409/ว 26 ลงวันที่ 6 มกราคม 2535 โดยสรุปว่า กระทรวงมหาดไทยเห็นว่าการพิจารณาว่าที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมีสภาพความเป็นจริงอย่างไร ควรให้สภาตำบลซึ่งมีความใกล้ชิดพื้นที่เป็นผู้เสนอความเห็นเบื้องต้นนายอำเภอ หากนายอำเภอเห็นว่าที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมีพื้นที่น้อยลง และเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ควรสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป ให้นายอำเภอในฐานะเป็นผู้ดูแลรักษาตรวจตรา และซ่อมแซมสาธารณสมบัติของแผ่นดินตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่พิจารณาและวินิจฉัยว่าที่ดินนั้นประชาชนยังคงใช้เพื่อสาธารณประโยชน์อยู่ หรือควรสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันต่อไป แล้วส่งเรื่องให้จังหวัดพิจารณาเพื่อขอความเห็นชอบ และต้องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตให้ใช้ที่ดินนั้นเสียก่อน

ส.ป.ก. ได้แจ้งแนวทางดังกล่าวให้ คปก. ทราบในคราวประชุม ครั้งที่ 5/2535 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2535 แล้ว

ข้อเท็จจริง

1) ปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ยื่นขอใช้ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินจำนวนมาก แต่ข้อเท็จจริงที่จะพิจารณาว่าที่ดินสาธารณประโยชน์นั้น พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้วหรือไม่ ยังถือปฏิบัติแตกต่างกัน โดยกรมที่ดินมีความเห็นว่า เมื่อสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติว่า ที่สาธารณะแปลงใดพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ก็มีผลทำให้ที่ดินแปลงนั้นถอนสภาพทันที โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน และอยู่ในอำนาจของ ส.ป.ก. ที่จะนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินโดยมิได้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของกระทรวงมหาดไทย

2) มาตรา 26(1) แห่ง พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 บัญญัติว่า เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใด ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้น มีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน แต่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เมื่อได้

จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ได้ให้พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าว โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ ส.ป.ก.มีอำนาจหน้าที่นำที่ดินนั้น มาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

3) ต่อมา คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่าจะตามหนังสือ ที่ สร 0601/1870 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2525 ว่า ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแต่พลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้ว หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแล้ว พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินมีผลเป็นการถอนสภาพที่ดินดังกล่าวทันที โดยไม่ต้องดำเนินการถอนสภาพที่ดินนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดิน ส่วนการพิจารณาว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินจะมีผลเป็นการถอนสภาพที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทพลเมืองใช้ร่วมกันที่อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นเพียงใด นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่าที่ดินดังกล่าวเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นหรือไม่ เมื่อที่ดินใดเข้าลักษณะและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินย่อมมีผลเป็นการถอนสภาพที่ดินนั้น

4) ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามหนังสือด่วนมาก ที่ นร 0601/187 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2539 เห็นว่าเมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับหนังสือยืนยันจาก ส.ป.ก. ว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินที่ถูกถอนสภาพเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป กระทรวงมหาดไทยย่อมมีอำนาจให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ได้ตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ เพราะพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจ ส.ป.ก.เข้าไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตที่พระราชกฤษฎีกากำหนด แต่ไม่เป็นการลบล้างอำนาจที่กระทรวง ทบวง กรม เคยมีอยู่ตามกฎหมายอื่น

ความเห็น ส.ป.ก.

เนื่องจากมติ คปก. ครั้งที่ 5/2534 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2534 ให้กระทรวงมหาดไทยวางขั้นตอนแนวทางการที่พลเมืองเลิกใช้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ตามข้อ 3) โดยคณะกรรมการกฤษฎีกามีได้กำหนดข้อพิจารณากรณีพลเมืองเลิกใช้ว่า จะต้องพิจารณาอย่างใด ดังนั้น ส.ป.ก. มีความเห็นว่าตามมาตรา 26(1) พ.ร.บ.การปฏิรูปที่ดินฯ กำหนดให้ที่ดินสาธารณประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ร่วมกัน ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินได้ ฉะนั้น ส.ป.ก. จึงเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาข้อเท็จจริงว่าพลเมืองเลิกใช้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล, อำเภอ และจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ดูแลสาธารณสมบัติของแผ่นดินในพื้นที่ เพื่อ ส.ป.ก. จะได้นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป หน่วยราชการอื่นๆ ซึ่งมีได้มีอำนาจตามกฎหมายและไม่ได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องนี้ อนึ่ง กรณีที่ดินสาธารณประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าว เป็นแปลงเล็กแปลงน้อย หรือไม่เหมาะสมกับการปฏิรูปที่ดิน เห็นควรมอบให้เป็นอำนาจของ ลทก. เป็นผู้พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป ตามแนวทางการเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ตามข้อ 4) โดยให้หน่วยงานที่ขอใช้ไปดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำขอ

ขอแก้ไขมติ คปก. ครั้งที่ 5/2534 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2534 วาระที่ 5 เรื่องที่ 5.1 ซึ่งกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนดแนวทางการพิจารณายกเลิกที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อนำมา

ปฏิรูปที่ดิน โดยแก้ไขเป็น ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาให้ข้อเท็จจริงว่าที่ดินแปลงใดเป็นที่ซึ่งพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยอาศัยความเห็นของสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด และใช้อำนาจตามมาตรา 26(1) เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป และกรณีที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อยหรือไม่เหมาะสมกับการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้ ลธก. เป็นผู้พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป ตามแนวทางของคณะกรรมการกฤษฎีกา (ตามข้อ 4) โดยให้หน่วยงานที่ขอใช้ไปดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

มติคณะกรรมการ

1. อนุมัติแก้ไขมติ คปก. ครั้งที่ 5/2534 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2534 วาระที่ 5 เรื่องที่ 5.1 ซึ่งกำหนดให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้กำหนดแนวทางการพิจารณายกเลิกที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพื่อนำมาปฏิรูปที่ดิน โดยแก้ไขเป็น ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาให้ข้อเท็จจริงว่าที่ดินแปลงใดเป็นที่ซึ่งพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยอาศัยความเห็นของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้ว และใช้อำนาจตามมาตรา 26(1) เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป แต่ในกรณีที่มีความเห็นของหน่วยงานดังกล่าวไม่สอดคล้องกันให้นำข้อเท็จจริงในการพิจารณาของแต่ละหน่วยงานเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อวินิจฉัยต่อไป

2. ที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์ โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย หรือไม่เหมาะสมกับการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป

(สำเนา)

ที่ กษ 1205/ว 728

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

9 พฤศจิกายน 2541

เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขต-
ปฏิรูปที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

ด้วยคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ได้กำหนดวิธีการในการที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จะนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มาตรา 26(1) โดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมีความชัดเจนในทางปฏิบัติ จึงขอชักชวนแนวทางดังนี้

(ก) เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้ เมื่อ ส.ป.ก. พิสูจน์ให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าที่ดินสาธารณะแปลงใดพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว โดยมีขั้นตอนดังนี้

การดำเนินการของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด

1) สอบสวนให้ข้อเท็จจริง

1.1 ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงดังกล่าว สงวนหวงห้ามไว้ตั้งแต่เมื่อใด ผู้ใดประกาศสงวนหวงห้าม อาศัยบทกฎหมายใด เดิมใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างไร และพลเมืองเลิกใช้เมื่อใด เพราะเหตุใด

1.2 ทางน้ำ หนอง บึง ฯลฯ ประชาชนได้ใช้ประโยชน์อย่างไรร่วมกันมา มีสภาพตื้นเขินหรือไม่เพียงใด การตื้นเขินได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะอย่างไร เช่น ตื้นเขินโดยการถม หรือโดยธรรมชาติ

1.3 ถนน ทางเดินนั้น เกิดขึ้นอย่างไร คือ โดยเจ้าของอุทิศให้ หรือโดยปริยาย หรืออย่างไร ทางเส้นนี้เริ่มจากที่ใด ใช้กันอย่างไร เป็นทางซึ่งสาธารณะชนใช้ หรือใช้เฉพาะเจ้าของที่ดินในละแวกนั้น

1.4 ที่ชายตลิ่ง ชายเลน หาดทรายนั้น น้ำท่วมถึงปกติเพียงใด ท่วมถึงทุกปีหรืออย่างไร เป็นระยะเวลานานเท่าใด อยู่ในเขตคันตลิ่งหรือไม่ ประชาชนได้ใช้เป็นทางจราจรอย่างไร หรือไม่

1.5 ความเห็นของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด เกี่ยวกับการเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันในที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงดังกล่าว รวมทั้งเห็นชอบหรือไม่ในการที่จะนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

1.6 ความเห็นของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) และคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) ว่าที่ดินแปลงดังกล่าวพลเมืองมิได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว หรือมีราษฎรหรือส่วนราชการอื่นเข้าใช้ประโยชน์เพื่อกิจการใด

2) ตรวจสอบความเหมาะสมในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินตามหลักเกณฑ์ของ ส.ป.ก. ดังนี้

2.1 ขนาดที่ดิน ประเภทที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ

2.2 สภาพการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน และการถือครอง

2.3 ลักษณะภูมิประเทศ แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม รวมถึงสภาพพื้นที่บริเวณใกล้เคียง

2.4 ความเหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรม หรือด้านอื่นๆ ตามที่ คปจ. เห็นสมควร

3) รวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

3.1 หลักฐานเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น เช่น ประกาศหวงห้าม ทะเบียนที่ดินที่สงวนหวงห้าม หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง ฯลฯ

3.2 แผนที่แสดงเขตที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ พร้อมแสดงขอบเขตที่ดินที่จะถอนสภาพทั้งแปลง หรือบางส่วน และที่ดินข้างเคียง ตามหลักฐานแผนที่ โดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมแก่การพิจารณา พร้อมทั้งแผนที่ภูมิประเทศมาตราส่วน 1:50,000 แสดงจุดที่ตั้งของที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ว่าอยู่บริเวณในของเขตปฏิรูปที่ดิน

4) จัดส่งรายละเอียด 1-3 ให้ ส.ป.ก. เพื่อพิจารณา

การพิจารณานำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ในเขตปฏิรูปที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินการ

1) พิจารณาดำเนินการรวบรวมข้อมูลและศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ที่ได้รับจากจังหวัดหากได้ความว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใด พลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้วจะนำรายละเอียดพร้อมความเห็นเสนอ คปจ. เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

2) เมื่อ คปจ. พิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดพลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว และเหมาะสมต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปจ. จะพิจารณาอนุมัติให้นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป

กรณี คปจ. พิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดพลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว แต่ไม่เหมาะสมต่อการนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน คปจ. จะเป็นผู้พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้เพื่อการปฏิรูปที่ดินต่อไป

3) การถอนสภาพที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ให้มีผลเป็นการถอนสภาพ ตั้งแต่วันที่สภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลมีมติว่าพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว

4) กรณีที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ แต่สภาตำบล อำเภอ จังหวัด หรือ ส.ป.ก. มีความเห็นขัดแย้งกัน ส.ป.ก. จะไม่พิจารณานำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน จนกว่าจะมีความเห็นจากคณะกรรมการกฤษฎีกา

(ข) กรณีที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน และปัจจุบันยังคงใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ จะต้องปรากฏว่าได้มีการจัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

อุดร ขจรเวหาศน์

(นายอุดร ขจรเวหาศน์)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-2904

โทรสาร 0-2281-2940

(สำเนา)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

ที่ กษ 1205/ว 623

17 สิงหาคม 2542

เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมือง
ใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด

อ้างถึง 1. มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541
2. หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 728 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน
2541

ตามหนังสือที่อ้างถึง 1 คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ได้กำหนดแนวทาง
ในการที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) จะนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับ
พลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ตามมาตรา 26(1) แห่งพระราชบัญญัติ
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 ดังนี้

1. ให้ ส.ป.ก. เป็นผู้พิจารณาให้ข้อเท็จจริงว่าที่ดินแปลงใด เป็นที่ซึ่งพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์
ร่วมกันแล้ว โดยอาศัยความเห็นชอบของสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่ง
เป็นความเห็นที่สอดคล้องต้องกันว่าพลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นแล้ว และใช้อำนาจตามมาตรา 26(1)
เพื่อนำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินต่อไป แต่ในกรณีที่มีความเห็นของหน่วยงานดังกล่าวไม่สอดคล้องกัน ให้
ข้อเท็จจริงในการพิจารณาของแต่ละหน่วยงานเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อวินิจฉัยต่อไป

2. ที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์ โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนด
เขตปฏิรูปที่ดินเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย หรือไม่เหมาะสมกับการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน
ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไป

และตามหนังสือที่อ้างถึง 2 ส.ป.ก. ได้วางแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติ
ของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน โดย ส.ป.ก. ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการของ
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (ส.ป.ก.จังหวัด) ในการพิจารณาข้อเท็จจริงว่าพลเมืองได้เล็กใช้ร่วมกัน
ในที่ดินหรือไม่ การตรวจสอบความเหมาะสมในการนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินมาดำเนินการ
ปฏิรูปที่ดิน และการรวบรวมหลักฐานเพื่อนำเสนอ คปก. พิจารณาต่อไป ความโดยละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการนำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน
ในแต่ละจังหวัดเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น ส.ป.ก. จึงขอชักซ้อมความเข้าใจในการปฏิบัติตามที่
อ้างถึง 1) และ 2) ดังนี้

1. การพิจารณานำที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดินมาในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์
ในที่ดินนั้นแล้ว มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ส.ป.ก. จะพิจารณาในที่ดินที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบ
เกษตรกรรมเป็นประเด็นหลัก ในกรณีมีหน่วยงานของรัฐมาขอใช้ประโยชน์ในที่ดิน ส.ป.ก. จะนำที่ดินนั้น
มาปฏิรูปที่ดิน และให้หน่วยงานที่ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นมายื่นคำขอใช้ประโยชน์ในที่ดินกับ ส.ป.ก. ตาม

ระเบียบ คปก. ว่าด้วยการมอบหมายให้เลขาธิการ ส.ป.ก.พิจารณาอนุญาตการใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภคและกิจการอื่นๆ ในเขตปฏิรูปที่ดิน พ.ศ. 2536

ในการตรวจสอบว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใด พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ส.ป.ก. จังหวัดจะต้องตรวจสอบสภาพพื้นที่ที่แปลงเพื่อให้ทราบว่าในปัจจุบันพื้นที่แปลงที่ได้มีการตรวจสอบดังกล่าวมีพื้นที่ส่วนใดบ้างที่พลเมืองเล็กใช้ร่วมกัน หรือได้เปลี่ยนสภาพการใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว เพื่อที่ ส.ป.ก. จะได้นำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการปฏิรูปที่ดินในคราวเดียวกัน โดย ส.ป.ก. จังหวัดต้องแสดงขอบเขตที่ดินว่าส่วนใดทำประโยชน์อะไรบ้าง และแสดงขอบเขตส่วนที่จะถอนสภาพให้ชัดเจน โดยให้ ส.ป.ก. จังหวัดประสานงานกับสภาตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอ และจังหวัด ทั้งนี้ มติของสภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล และความเห็นของอำเภอ และจังหวัด จะต้องมีความเห็นสอดคล้องกันว่า พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และเห็นสมควรให้นำไปดำเนินการปฏิรูปที่ดิน และให้ ส.ป.ก. จังหวัด นำเสนอให้คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัดมีมติเห็นชอบให้นำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ มาดำเนินการปฏิรูปที่ดินด้วย

2. สำหรับวิธีการในข้อที่ 2 ของมติ คปก. ครั้งที่ 2/2541 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ในกรณีที่ที่ดินที่ถูกถอนสภาพจากการเป็นสาธารณประโยชน์โดยผลของพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเป็นที่ดินแปลงเล็กแปลงน้อย หรือไม่เหมาะสมกับการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ให้นำเสนอ คปก. พิจารณาว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปนั้น การดำเนินการดังกล่าวจะใช้ในกรณีที่มีความจำเป็นอย่างมากเท่านั้น เนื่องจากการเพิกถอนที่สาธารณประโยชน์ที่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว สมควรจะเป็นเรื่องของการนำที่ดินมาปฏิรูปที่ดินอย่างแท้จริง การแจ้งไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินตลอดไปนั้น มิใช่วัตถุประสงค์ของ ส.ป.ก. ดังนั้น จึงขอให้ ส.ป.ก. จังหวัดพิจารณาในเรื่องนี้ด้วยความรอบคอบ ซึ่ง ส.ป.ก. จะได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติในการให้ ส.ป.ก. จังหวัด ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาไม่ประสงค์จะนำที่ดินมาปฏิรูปที่ดินต่อไป ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ และเมื่อแล้วเสร็จ จะได้แจ้งให้ทราบต่อไป

อนึ่ง ในกรณีที่ส่วนราชการ ได้ขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ในเขตปฏิรูปที่ดิน และได้ทำหนังสือแจ้งให้ ส.ป.ก. พิจารณาว่าประสงค์จะใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ เพื่อการปฏิรูปตลอดไปหรือไม่ และ ส.ป.ก. ได้ส่งเรื่องดังกล่าวให้ ส.ป.ก. จังหวัด พิจารณาดำเนินการตามหนังสือเวียนที่ กษ 1205/ว 728 ลงวันที่ 9 พฤศจิกายน 2541 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับที่ดินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน นั้น ในการนี้ขอให้ ส.ป.ก. จังหวัด ได้นำแนวทางปฏิบัติตามหนังสือเวียนฉบับนี้ ถือปฏิบัติต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

อุดร ขจรเวชาศน์

(นายอุดร ขจรเวชาศน์)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-2904

โทรสาร 0-2281-2940

(สำเนา)

ที่ กษ 1205/ว 2183

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

30 มีนาคม 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

เรียน อธิบดีกรมที่ดิน

อ้างถึง หนังสือกรมที่ดิน ที่ มท 0723/01736 ลงวันที่ 23 มกราคม 2544

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมที่ดินแจ้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ว่า กรณีทบวงการเมืองขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดิน กระทรวงมหาดไทยจะนำไปอนุมัติให้ทบวงการเมืองใช้หรือขึ้นทะเบียน ตามมาตรา 8 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ในราชการได้ต่อเมื่อ ส.ป.ก. แจ้งว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ความโดยละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ส.ป.ก. ขอเรียนว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินมีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการพิจารณาว่าที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ แปลงใดที่กฎหมายการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้อำนาจ ส.ป.ก. ที่จะนำมาปฏิรูปที่ดินได้ จะต้องมีการพิสูจน์ว่าพลเมืองได้เลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ที่ดินแปลงใดที่ยังมิได้มีการพิสูจน์ว่าพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว ส.ป.ก. ยังถือว่าที่ดินแปลงนั้นยังคงเป็นที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองยังใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ และถ้าปรากฏว่าที่ดินดังกล่าว พลเมืองยังใช้ประโยชน์ร่วมกันอยู่ ส.ป.ก. ย่อมไม่มีอำนาจที่จะแจ้งไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้น หากในกรณีมีทบวงการเมือง มาขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินฯ ดังกล่าวกับกรมที่ดิน และได้มีการพิจารณาเป็นที่ยุติแล้วว่าพลเมืองเลิกใช้ร่วมกันแล้ว หากกรมที่ดินจะให้ ส.ป.ก. แจ้งว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น กรมที่ดิน

จะต้องแสดงตำแหน่งและขอบเขตที่ดินที่ทบวงการเมืองจะขอใช้ให้ชัดเจน โดยระบุจำนวนเนื้อที่ที่จะขอใช้ และเนื้อที่คงเหลือของแปลงที่ดินดังกล่าว ตามหลักฐานแผนที่ของกรมที่ดิน โดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมแก่การพิจารณา และจัดส่งให้ ส.ป.ก. เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ไพศาล กุวลัยรัตน์

(นายไพศาล กุวลัยรัตน์)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กองนิติการ

โทร. 0-2281-2904

โทรสาร 0-2281-2940

(สำเนา)

ที่ มท 0723/01736

กรมที่ดิน

ถนนพระพิพิธ กรุงเทพฯ 10200

23 มกราคม 2544

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการนำที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

เรียน เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

อ้างถึง หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กษ 1205/ว 8607 ลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2543

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท 0409/ว 26 ลงวันที่ 6 มกราคม 2535

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) แจ้งสรุปผลการประชุมร่วมกันระหว่างกรมที่ดิน และ ส.ป.ก. เรื่องแนวทางปฏิบัติของ ส.ป.ก. ในการพิจารณาให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินที่พลเมืองใช้ร่วมกันมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2543 ณ ห้องประชุมกองนิติการ ส.ป.ก. ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมที่ดินพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า กรณีทบวงการเมืองขอใช้ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันในเขตปฏิรูปที่ดินที่พลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว กระทรวงมหาดไทยจะนำไปอนุมัติให้ทบวงการเมืองใช้หรือขึ้นทะเบียน ตามมาตรา 8 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ในราชการได้ต่อเมื่อ ส.ป.ก. แจ้งว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้น เมื่อได้ดำเนินการพิจารณาตามขั้นตอนตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท 0409/ว 26 ลงวันที่ 6 มกราคม 2535 เป็นที่ยุติว่าพลเมืองเลิกใช้ประโยชน์ร่วมกันแล้ว และได้รับแจ้งจาก ส.ป.ก. ว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป กรมที่ดินจึงจะดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตให้ทบวงการเมืองใช้ที่ดินของรัฐ เพื่อประโยชน์ในราชการตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2541 ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

อรรถพร ทองประไพ

(นายอรรถพร ทองประไพ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมที่ดิน

สำนักจัดการที่ดินของรัฐ

โทร. 0-2222-1840, 0-2622-3469

โทรสาร 0-2222-2851

โทร. (มท) 50801-12 ต่อ 254